

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **Š. K.**, zast. Mgr. Hanou Kuchyňkovou Palizovou, advokátkou, se sídlem Československé armády 954, Hradec Králové, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 7. 2012, č. j. 29 Ad 3/2012 – 24,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků řízení **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Ustanovené zástupkyni Mgr. Haně Kuchyňkové Palizové, advokátce, se sídlem Československé armády 954, Hradec Králové, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 800 Kč, která je splatná do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu. Náklady právního zastoupení žalobce nese stát.

Odůvodnění:

I.
Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Rozhodnutím ze dne 14. 12. 2011, č. j. X/315-MP (dále jen „napadené rozhodnutí“), žalovaná zamítla námitky žalobce a potvrdila rozhodnutí žalované ze dne 8. 11. 2011, kterým podle ustanovení § 28 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), zamítla žádost žalobce o starobní důchod. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaná citovala znění dotčených předpisů upravujících přiznání nároku na starobní důchod a uvedla, že zákon o důchodovém pojištění neumožňuje vypočíst výši starobního důchodu v případě, kdy nejsou splněny podmínky tohoto nároku. Žalovaná nesouhlasila s názorem žalobce, že je možné po odpracování 30 let vypočíst výši starobního důchodu, který by měl být žalobci vyplácen teprve po dosažení důchodového věku, protože žalobce v současné době nesplňuje podmínky pro přiznání starobního důchodu. Žalovaná konstatovala, že žalobce nesplňuje podmínky vzniku nároku na starobní důchod, neboť nedosáhl zákonem stanoveného důchodového věku.

[2] Proti napadenému rozhodnutí se žalobce prostřednictvím žalované bránil žalobou ze dne 14. 12. 2011, v níž tvrdil, že v jeho případě není něco v pořádku a že se jeho případ musí právní cestou dostat k Ústavnímu soudu. K výzvě soudu žalobce doplnil svou argumentaci podáním ze dne 19. 3. 2012, v němž poukazoval na vývoj v České republice po roce 1989 a dovozoval, že zákonodárce nezajímá, zda zákony jsou v souladu s ústavním pořádkem. Soudy podle závěru žalobce nemohou s ohledem na takovéto zákony svobodně rozhodovat. Žalobce nesouhlasil s fungováním současného politického systému a vyslovil přesvědčení, že rovnocenné postavení občanů a státu je narušováno činností zákonodárce. K věci samé uvedl, že požádal žalovanou o výpočet důchodu po odpracování 35 let a odchodu do důchodu jako takového. Vyslovil názor, že pokud občan po 5 letech zaměstnání v různých zemích, kde je systém pojištění zajištěn, se vrátí do své země, tak mu jednotlivé státy vypočtou alikvotní částku z doby pojištění v tom kterém státě a budou mu tuto částku posílat. Žalobce nesouhlasil s tím, že výše důchodu je žalovanou vypočítávána z příjmů za kalendářní léta, která následují poté, kdy žalobce již dávno splnil své zákonné povinnosti účasti v důchodovém systému. Nesouhlasil rovněž s tím, že zákon nezná odchod do důchodu po splnění zákonné povinnosti pojištění bez pobírání finanční částky až do dovršení zákonného věku. Žalobce dále dovozoval porušení svých práv z toho, že pokud celý život žije s předpokladem, že odejde do důchodu v 60 letech, tak nemůže žádný zákon toto upravit a prodloužit odchod do důchodu; nová právní úprava podle žalobce má platit až pro nově narozené. Žalobce rovněž nesouhlasil s tím, že mu nebyla žalovanou vyplacena nemocenská pro nesplnění potřebné doby pojištění tří měsíců od data, kdy obnovil podnikatelskou činnost. Dovozoval, že pokud před svou pracovní neschopností byl též zaměstnancem státu po dobu vedení na Úřadu práce, měla by se mu tato doba hodnotit. V podání ze dne 19. 3. 2012 v tomto směru „rozšířil“ žalobu ohledně nemocenského plnění. Reagoval tím na přípis Okresní správy sociálního zabezpečení v Rychnově nad Kněžnou ze dne 20. 1. 2012, č. j. 46006/130-6201-6301-2012.

[3] Závěrem žalobce uvedl, že nemůže navrhnout výrok rozsudku soudů nižších instancí, ale až Ústavního soudu, po kterém požaduje, aby ve věci rozhodl podle svého vědomí a svědomí.

[4] Žalovaná se k žalobě vyjádřila podáním ze dne 9. 2. 2012, podle nějž nemohla žádosti žalobce vyhovět, protože žalobce nesplnil podmínky nároku na starobní důchod, neboť nedosáhl požadovaného důchodového věku.

[5] Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 9. 7. 2012, č. j. 29 Ad 3/2012 – 24, žalobu jako nedůvodnou zamítl. Krajský soud uvedl, že žalobce je narozen dne 13. 3. 1958, tudíž důchodového věku dosáhne v souladu s ustanovením § 32 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění dne 13. 1. 2022, přičemž nárok na starobní důchod žalobci vznikne k tomuto dni pouze tehdy, pokud rovněž získá potřebnou dobu pojištění v délce 35 let. Žádost žalobce o výpočet starobního důchodu proto byla za dané situace podle krajského soudu předčasná. Krajský soud poučil žalobce, že soud musí vycházet z platného a účinného zákona a nemůže se od něj tudíž odchýlit podle představ žalobce. Krajský soud žalobci dále vysvětlil, že věc nemůže postoupit Ústavnímu soudu, jak požaduje, ale že žalobce sám musí, pokud nebude spokojen s jeho rozsudkem, nejdříve podat proti němu kasační stížnost podle § 102 a násl. s. ř. s.

[6] Proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 7. 2012, č. j. 29 Ad 3/2012 – 24, žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal kasační stížnost ze dne 9. 8. 2012, v níž uvedl, že ji podává i přesto, že si je vědom toho, že soudy musejí postupovat v souladu se zákonem. Požaduje však, aby se případ dostal k Ústavnímu soudu. K věci samé uvedl, že po odpracování let pojištění chtěl vypočítat, jaký bude pobírat starobní důchod, až dovrší věk odchodu do důchodu ze zákona. Zamítnutí žaloby považoval stěžovatel za rozporné s právem Evropské unie, protože kdyby se nyní odstěhoval do jiného státu a žil by tam do dovršení věku odchodu do důchodu, tak potom by žalovaná vypočetla důchod z let, kdy byl v České republice. Stěžovatel rovněž požadoval, aby mu bylo umožněno odejít do důchodu po odpracování zákonné doby pojištění bez pobírání starobního důchodu s tím, že důchod začne pobírat až po dovršení zákonné doby odchodu do důchodu, ačkoli si byl vědom, že takovýto postup české právo nezná. Stěžovatel v neposlední řadě brojil proti samotnému zákonu o důchodovém pojištění, neboť na území České republiky žil 50 let a spoléhal na to, že do důchodu odejde v 60 letech; stěžovatel proto nesouhlasil s postupným navyšováním důchodového věku. Stěžovatel dále vytýkal žalované, že mu neposkytla dávku nemocenského pojištění, neboť dovozoval, že byl pojištěný z titulu svého vedení na Úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání.

[7] Nejvyšší správní soud k žádosti stěžovatele mu usnesením ze dne 30. 8. 2012, č. j. 4 Ads 99/2012 – 38, ustanovil jako zástupkyni Mgr. Hanu Kuchyňkovou Palizovou, advokátku.

[8] Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

II.
Posouzení kasační stížnosti

[9] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), přípustná, neboť nejsou naplněny důvody podle ustanovení § 104 s. ř. s.

[10] Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[11] Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podal z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť dovozuje nezákonnost rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2004, č. j. 1 As 7/2004 – 47). Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené *„nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení."* Nesprávné posouzení právní otázky v předcházejícím řízení spočívá v tom, že na správně zjištěný skutkový stav byl krajský soudem aplikován nesprávný právní názor.

[12] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[13] Podle ustanovení § 28 zákona o důchodovém pojištění *„pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku, popřípadě splňuje další podmínky stanovené v tomto zákoně."*

[14] Podle ustanovení § 29 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění *„Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně a) 25 let a dosáhl aspoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále jen „důchodový věk") před rokem 2010, b) 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010, c) 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011, d) 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012, e) 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013, f) 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014, g) 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015, h) 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016, i) 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017, j) 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018, k) 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018."*

[15] Podle ustanovení § 29 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění *„Pojištěnec má nárok na starobní důchod též, jestliže nesplnil podmínky podle odstavce 1 a získal dobu pojištění nejméně a) 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku aspoň 65 let, b) 16 let a dosáhl v roce 2010 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data*

narození, c) 17 let a dosáhl v roce 2011 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození, d) 18 let a dosáhl v roce 2012 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození, e) 19 let a dosáhl v roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození, f) 20 let a dosáhl po roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození."

[16] Podle ustanovení § 29 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění *„Pojištěnec, který nesplňuje podmínky stanovené v odstavci 1 písm. g) až k), má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal aspoň 30 let doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1."*

[17] Nejvyšší správní soud považuje za správný závěr žalované, že stěžovatel, který je narozen 13. 3. 1958, dosáhne důchodového věku (který činí v souladu s § 32 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění 63 let a 10 měsíců) dne 13. 1. 2022, což stěžovatel nijak nezpochybňuje. Tento závěr plně odpovídá právní úpravě starobního důchodu účinné ke dni vydání napadeného rozhodnutí. Za situace, kdy stěžovatel nedosáhl podle příslušné právní úpravy důchodového věku, nelze se podle názoru Nejvyššího správního soudu zabývat otázkou stěžovatelova nároku na starobní důchod a jeho výší, neboť vzhledem ke kogentní dikci ustanovení § 28 zákona o důchodovém pojištění, která zakotvuje dvě podmínky pro vznik nároku na tento důchod, a to dosažení důchodového věku a získání potřebné doby pojištění, nesplnil stěžovatel podmínku dosažení důchodového věku. Z žádného ustanovení zákona o důchodovém pojištění nevyplývá, že po získání 30 či 35 let pojištění vzniká pojištěnci bez dalšího nárok na přiznání starobního důchodu, jak se mylně domnívá stěžovatel.

[18] Nejvyšší správní soud nemůže přisvědčit požadavku stěžovatele na výpočet výše starobního důchodu již také proto, že žalovaná nemohla v době vydání napadeného rozhodnutí zjistit, jaké budou roční vyměřovací základy stěžovatele v období mezi lety 2011 – 2021, neboť nemohla předvídat, jaké budou vyměřovací základy stěžovatele pro stanovení pojistného. V neposlední řadě tak nemohla učinit proto, že nemohla stanovit koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu, který se vypočítává jako podíl všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, vynásobeného přepočítacím koeficientem, a všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, za který se vypočítává roční vyměřovací základ (§ 17 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění), tedy s ohledem na kalendářní rok, v němž došlo k možnosti přiznání důchodu. Jelikož ale nemůže být pro nesplnění podmínek ustanovení § 28 a násl. zákona o důchodovém pojištění přiznán stěžovateli starobní důchod, nelze již z tohoto důvodu vypočíst ani výši starobního důchodu, na který může stěžovatel v budoucnosti dosáhnout až po splnění příslušných zákonných podmínek obsažených v zákoně o důchodovém pojištění.

[19] Jelikož stěžovateli nárok na starobní důchod nevznikl vzhledem k nesplnění podmínky dosažení důchodového věku, nelze podle platného a účinného zákona vypočíst

stěžovateli starobní důchod, a nelze ani rozhodnout o jeho přiznání s dodatkem, že bude stěžovateli vyplácen až po dosažení důchodového věku. Pro nárok na důchod a jeho výši jsou totiž rozhodné právní normy účinné v době, kdy obě podmínky jsou kumulativně naplněny (s ohledem na složitost systému ovšem přichází v úvahu časté užívání předchozích předpisů tak, aby nedocházelo k nepřijatelné rektroaktivitě). Nesplnil-li stěžovatel podmínky zákona o důchodovém pojištění obsažené v ustanovení § 28 a násl. zákona o důchodovém pojištění, nelze jeho požadavkům na výpočet starobního důchodu a jeho přiznání od data dosažení důchodového věku vyhovět.

[20] V době rozhodování o starobním důchodu je totiž pro jeho přiznání důležité splnění obou podmínek stanovených v § 28 zákona o důchodovém pojištění, čemuž stěžovatel zatím nevyhovuje, přičemž si skutečnosti nesplnění podmínky dosažení důchodového věku je fakticky vědom, když požaduje vyplácení starobního důchodu až po jejím dosažení. Za situace, kdy podmínky pro přiznání starobního důchodu budou stěžovatelem splněny až po 11 letech od data vydání napadeného rozhodnutí, nelze rozhodnout o přiznání dávky (zde starobního důchodu), která je vázána na splnění podmínek, jež nastanou až v budoucnu.

[21] Poukazuje-li stěžovatel v tomto směru na údajnou diskriminaci a porušení práva Evropské unie, které spatřuje v tom, že po odstěhování do jiného státu by žalovaná vypočetla starobní důchod z doby, kdy pobýval na území České republiky, Nejvyšší správní soud poukazuje na to, že i v takovém případě by žalovaná mohla přiznat starobní důchod až po splnění výše uvedených podmínek obsažených v zákoně o důchodovém pojištění a v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, a to po dosažení důchodového věku a získání potřebných dob pojištění. Rovněž v případě, kdy by stěžovatel odcestoval a byl účasten pojištění jiného státu Evropské unie, by proto žalovaná trvala na tom, aby stěžovatel dosáhl zákonem stanoveného důchodového věku, a nebylo by tudíž vůči stěžovateli postupováno jiným způsobem. Na splnění téhož požadavku, tedy nutnosti dosažení důchodového věku, by nepochybně trvali i jiní nositelé důchodového pojištění (z jiných států), pokud by stěžovatel u nich splňoval další - předpisy těchto států stanovené - podmínky nároku na starobní důchod, a takový nárok u nich uplatnil.

[22] Dovolává-li se stěžovatel toho, že získal legitimní očekávání ohledně odchodu do důchodu v 60 letech, Nejvyšší správní soud odkazuje na rozsudek zdejšího soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 6 Ads 22/2006 – 73, podle kterého *„nárok na starobní důchod vzniká, pokud pojištěnec získá 25 let pojištění a dosáhne tzv. důchodového věku (§ 29 písm. a/ zákona o důchodovém pojištění). Z toho plyne, že stěžovatel se mýlí, pokud v podáních k městskému soudu či zdejšímu soudu dovozuje, že mu někdy v průběhu jeho aktivního života vznikla nějaká práva, která mu musejí být zachována. Jakékoli úvahy o tom, jakou by měl výši důchodu v období, jež předchází splnění druhé podmínky, totiž podmínky dosažení věku, jsou irelevantní. Pouhé „získání“ nějaké doby rozhodné pro nárok či výši důchodu samo o sobě v právu důchodového pojištění ještě nic neznamená. Důchodové pojištění totiž slouží k zabezpečení náhrady příjmu, jehož pojištěnec dosahoval v průběhu svého života, ve stáří. Sociální událostí, která dává vznik*

vztahům pojištění ve stáří, je dosažení stanoveného věku. Pro nárok a výši na důchod pak jsou rozhodné právní normy účinné v době, kdy obě podmínky jsou kumulativně naplněny (s ohledem na složitost systému ovšem přichází v úvahu časté užívání předchozích předpisů tak, aby nedocházelo k nepřijatelné rektroaktivitě).“

[23] Jak Nejvyšší správní soud uvedl, pro nárok na důchod a pro jeho výši jsou rozhodné právní normy účinné v době, kdy byly splněny zákonné podmínky pro přiznání starobního důchodu; nemůže proto přisvědčit argumentaci stěžovatele dovolávající se toho, že měl v průběhu svého života legitimní očekávání, že jeho důchodový věk činí 60 let. Důležité je totiž znění předpisů účinné v době vzniku sociální události, k níž se vztahují předpisy sociálního zabezpečení. Důchodové pojištění slouží k zabezpečení náhrady příjmů ve stáří, přičemž rozhodnou sociální událostí pro aktivování vztahů důchodového pojištění ve stáří je dosažení důchodového věku. K tomuto časovému okamžiku se tudíž nutně musí vztahovat i účinné znění příslušných právních předpisů a nelze proto zohlednit, že podle dřívější právní úpravy byla výše důchodového věku jiná.

[24] Vytýká-li stěžovatel v neposlední řadě žalované, že mu nepřiznala nárok na nemocenskou, neboť dovozuje, že byl účasten nemocenského pojištění z titulu své evidence na Úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, Nejvyšší správní soud uvádí, že krajský soud se tímto požadavkem stěžovatele nezabýval, neboť za předmět řízení určil toliko napadené rozhodnutí žalované. Stěžoval přitom zřejmě brojí též proti přípisu Okresní správy sociálního zabezpečení v Rychnově nad Kněžnou ze dne 20. 1. 2012, č. j. 46006/130-6201-6301-2012, který krajský soud nepřezkoumával. Je na krajském soudu, aby o „rozšíření žaloby proti žalované“ ze 19. 3. 2012, v části týkající se nemocenského plnění rozhodl v samostatném řízení.

III.
Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[25] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové k závěru, že nebyly naplněny tvrzené důvody podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., za použití ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. Kasační stížnost proto není důvodná a Nejvyšší správní soud ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[26] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl ve věci procesně úspěšný, proto nárok na náhradu nákladů řízení nemá; žalované však nelze podle ustanovení § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat právo na náhradu nákladů řízení ve věci týkající se důchodového pojištění, ačkoli byla procesně úspěšná.

[27] Ustanovenému advokátu Nejvyšší správní soud přiznal odměnu za zastupování za jeden úkon právní pomoci (převzetí zastupování) a příslušný paušál, v celkové částce 800

Kč (ustanovení § 9 odst. 2, ustanovení § 11 odst. 1 písm. b), ustanovení § 13 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif ve spojení s čl. II vyhlášky č. 486/2012 Sb.). Odměna bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 26. června 2013

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu